

sembla que en tot cas hi ha molt més en això de pre-romà sub-pirenaic que de romànic, i que en l'origen designés una zona vasta, no pas res que partís de la idea d'un clap limitat. □ 1.ª doc.: 1517.

«... Puge a un *veral* appellat d'En Carrera ...», com a afrontació (o com a ruta a seguir) en l'(*E*)*spill* de Castellbò (f° 107r^o), gran anuari o capbreu compilat el 1518 a l'Urgellet (comprentent dades de tota aquesta comarca, i també del Pallars Sobirà, com aquesta, que és referent a Rialb de Noguera). Terme d'ús sobretot rural i que per tant ha aparegut rarament en obres literàries i lexicogràfiques. «... Posaran de tant en tant a sos lectors al corrent de lo que passa en aquestos *verals* de l'alta montanya» en la revista del cercle vigatà, «La Veu de Montserrat», 1886. «Y 's varen trobar, sense saber com, a entrada de fosc, bastant lluny, pels *barals* de St. Gervasi», Genís Aguilar (*Julita*, 83). Arribats en un mas muntanyenc de l'Alta Garrotxa, entre Sant Aniol i el Bassegoda, els excursionistes i la gent del mas «al voltant de la llar, fèiem gran colla, ... un dels objectes que'ns menava per aquells paratges era l'arreplegadiga de cançons ... un dels nostres, que era músic, no cal dir si anava adalerat per aquells *barals* [sic] cercant cançons. Tot seguit va treure el paper de solfa, i vinga demanar que cantés qui 'n sabés», Massó T. (*Croquis Pir.* II, 99.4).

Fins aquí es tracta, doncs, de l'ús en plural i amb la idea de 'paratges apartats, rústics, fora de poblat'. És l'acc. en què el mot és conegut en l'ús ciutadà, en el Princ., incloent-hi Bna., cosa que explica la definició del *DFa*. «paratge extraviat, fora de camí; poc exacta perquè si es diu «on aneu per aquests *verals*?» només pren aquest valor gràcies a la situació en el diàleg, com sigui que *veral* és sempre un paratge rural, i el mateix sentit vindria a tenir la frase si diguéssim «on aneu per aquests *indrets*?».

Però hi ha l'altra acc., més arrelada en el terreny, on sol aparèixer, més i tot, en singular, com en la cita antiga, de 1512, en la qual designa una zona precisa i determinada, incloent terres despoblades, cases rurals, conreus i fins veïnats de masies o altres habitacions. Parlant del rector d'un poble, un seu auxiliar «l'aliviava del servey de tot aquell *baral* de la parròquia, celebrant missa matinal, els dies festius, en la capella pública de Serra Bruna, assistint com un vicari als malalts ...», MrnVayreda (*Sang Nova*, I, § 13, 96).

En l'ús viu del camp català, *veral* és un mot conegut de tothom: cert que se'n parla més a les comarques compreses entre el Llobregat i el Ter, i ben segur és en la zona entre Bna. i la Costa Brava, i endins, fins al Montseny, on pren un sentit més definit que enlloc, junt amb els que ja hem exemplificat: cada una de les zones de mitjana extensió en què es divideix un terme municipal és «un *veral*»; solen ser en nombre de 3, 4, 8, 10; algunes vegades àdhuc una bona dotzena, si es tracta d'un municipi molt extens.

El 1931, després de les primeres enquestes per a l'*Onom. Cat.*, ja ho vaig resumir així, afegint-hi «corresponen generalment a alguna petita vall o al vessant d'una muntanya»; i també és cert que cada una té un

nom, i sovint és nom propi independent del de cada un dels indrets (masos, clotades, esteses de camps, muntanyes etc.) que formen part de cada un dels verals. Ja a Badalona hi ha el *veral* de Jornet; a Premià, el de la Cisa; a Canyamars, els de Rimble i de Rupit; a Canet, Pedracastell i la Murtra; i a St. Cebrià, les Índies.

El terme de StPolM es divideix entre Joncarol, Casarell, el Farell, el de la Fava, Morer, Borinons (o Go-), i només el d'en Roca pren nom d'un dels masos més antics. Així segueix costa enllà: a Calella hi ha l'Arboceda, a Pineda Valldemaniu, a Blanes Sabanell, a Lloret Canyelles, a Tossa Llorell etc. S'advertirà que són noms d'aspecte antic, la major part deuen ser mil·lenaris, i d'etimologia sovint poc clara. I terra endins trobaríem una situació semblant per gran part del Vallès o de la Selva. A quasi tot el cat. or. el veiem també en termes més vagues: un rodal concret o paratge rural, format per una extensió de terreny reduïda: la part alta o baixa d'un sot, un planell de muntanya etc. —assenyalant un indret molt concret (però no, p. ex., una casa, una font, un turó, un riuet, una cova) podeu preguntar 'com se'n diu d'aquell *veral*?'.

Val a dir que no és un mot usat pertot en la nostra terra. A les Balears no sols no s'usa sinó que no li sé equivalent semàntic ben comparable (el concepte del mall. *sementer* és ben diferent, molt més reduït, el del men. *lloquet* o *llocarró* tota altra cosa); a Eivissa, on *veral* tampoc no és conegut, hi ha un equivalent exacte, la *vénda* (veg. a *VEGADA*), que només el reemplaça en l'acc. estricta, no en l'altra més vaga. Tampoc no crec que s'usi, ni tinc nota d'haver-lo sentit, en el CpTarr. ni a les terres de l'Ebre. Certament no en el P. Val., però allà hi ha *partida*, d'ús allí vivíssim, com en cat. occid., i en les comarques tarragoneses, i també usat del Llobregat enllà; *partida* reuneix les dues accs. descrites de *veral*, i en l'estricta és un mot més conegut encara que *veral* (notem que tant *partida* i *vénda*, com *veral*, manquen del tot, en llurs accs. topogràfiques, en el *DFa*.).

L'àrea total del nostre mot és més àmplia que en les sentits precisats. En el Penedès és encara prou conegut (*um boral*, nota no espontània, Castellví de Rosanes, 1953); a Igualada «andurrial» (*D*Ag.); de Bages i tot el Llobregat mitjà i el Cardener, és més típic i repetit «un *pegat*» («tot aquell *pegat*», quan diuen «el *pegat* de Bages» etc. és quasi el mateix que *veral* en l'acc. estricta, però no és perquè allà *veral* no s'usi també, Sallent, *D*Ag., jo mateix); el mateix diria d'alguna zona pirinenca: a la Serra del Port del Comte, on encara vaig sentir *veral* un cop, deien molt més *partida* (1964); a l'Alt Ripollès (Ogassa) empraven *paràg* en l'acc. estricta tant com en l'ampliada: —de manera que aquí no dieu *veral*? —Un *boral*? I és clar que també ho diem (1935).

Per definir l'àrea màxima anomeno en cercle els pobles extrems on l'he sentit, des de les Alberes fins al Penedès —Cantallops d'Emp., Ripoll, Cerdanya (a Das, 1935), i tot al llarg del Segre fins a Bassella, Odèn-Canalda, Riner de Solsonès, Igualada, Castell-